

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา “พฤติกรรมในการลดมลพิษทางอากาศของครัวเรือนที่มีการเผาขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาการลดมลพิษทางอากาศของครัวเรือนที่มีการเผาขยะมูลฝอย
- 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศของหัวหน้าครัวเรือนที่มีการเผาขยะมูลฝอยที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน
- 3) วิเคราะห์หาแนวทางและข้อเสนอแนะในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศของหัวหน้าครัวเรือนที่มีการเผาขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บตัวอย่างและวิเคราะห์แบบสอบถามพฤติกรรมในการลดมลพิษทางอากาศของครัวเรือนที่มีการเผาขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 293 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบพฤติกรรมในการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้วย ANOVA

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือนจากการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาเป็นการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้างบริษัท รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 4-6 คน ปริมาณขยะ 1.42 กิโลกรัมต่อวัน มีลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยวมีคอนกรีตรอบบริเวณบ้านมากที่สุด รองลงมาเป็นบ้านเดี่ยวมีที่ดินรอบบริเวณบ้าน

5.1.2 ความรู้ความเข้าใจด้านมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอย ในครัวเรือน พบว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจด้านมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมาเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 34.5 ผู้มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อยมีเพียงร้อยละ 17.0 และมีบางประเด็นคำถามที่หัวหน้าครัวเรือน

ส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ได้แก่ การเผาขยะมูลฝอย มีผลทำให้แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคเกิดสารปนเปื้อน และส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่าการเผาขยะมูลฝอยไม่มีผลทำให้คุณภาพของดินเสื่อมโทรม

5.1.3 ความตระหนักต่อปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีความตระหนักต่อปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 50.9 รองลงมา มีความตระหนักปานกลาง ร้อยละ 44.4 และมีความตระหนักน้อย ร้อยละ 4.8 เท่านั้น

5.1.4 ประสิทธิภาพที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมา มีประสิทธิภาพที่ได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง ร้อยละ 41.6 และมีประสิทธิภาพที่ได้รับผลกระทบในระดับมาก ร้อยละ 1.0 เท่านั้น

5.1.5 ความเหมาะสมของพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือน วิเคราะห์โดยรวมพบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือนอยู่ในระดับการปฏิบัติที่เหมาะสมมาก และเมื่อแยกพิจารณาพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือนเป็นประเด็นต่าง ๆ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีการปฏิบัติที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ การไม่เผาขยะมูลฝอยอันตราย ไม่เผาขยะมูลฝอยในช่วงเวลากลางคืน ไม่เผาขยะมูลฝอยในขณะที่ลมพัดแรง ส่วนการปฏิบัติที่มีระดับความเหมาะสมมาก ได้แก่ เผาขยะมูลฝอยในช่วงเวลากลางวัน ไม่เผาขยะมูลฝอยในสภาวะอากาศเย็น หลีกเลี่ยงการเผาด้วยการลดปริมาณมูลฝอยให้น้อยลง ด้วยการแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนการเผา นำวัสดุใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำหรือซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ นำวัสดุใช้แล้วไปขายให้ผู้รับซื้อของเก่าเพื่อนำไปแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ สำหรับการปฏิบัติที่มีระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด ได้แก่ กำจัดขยะมูลฝอยด้วยการเผาในที่โล่ง หลีกเลี่ยงการเผาขยะมูลฝอยโดยกำจัดด้วยวิธีอื่น ด้วยการทำปุ๋ยหมัก นำไปทิ้งในเขตที่มีการจัดการโดยรัฐ

5.1.6 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะในครัวเรือน จำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอย พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในระดับ

ที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะในครัวเรือนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะในครัวเรือน จำแนกตามความตระหนักต่อปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอย พบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีความตระหนักต่อปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในระดับที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะในครัวเรือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะในครัวเรือนจำแนกตามประสบการณ์ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอย พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีประสบการณ์ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในระดับที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะในครัวเรือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1.7 สิ่งที่พบเพิ่มเติมจากการศึกษานี้

หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอย มีความต้องการให้หน่วยงานของรัฐที่มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จัดบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน และบางครัวเรือนยินดีจ่ายค่าธรรมเนียมค่าบริการ และมีความต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ในการทำปู้ยหมักจากขยะมูลฝอยบางประเภท เพื่อแก้ปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือน นอกจากนี้ยังพบว่า ชุมชนขาดความเข้มแข็งไม่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในการแก้ปัญหาการจัดการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อหลีกเลี่ยงการเผาในที่โล่งอันก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ และหน่วยงานในท้องถิ่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอยโดยตรง ยังขาดความรับผิดชอบ ขาดการณรงค์ ชี้แนะหรือเป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ทำให้ประชาชนต้องการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีเผาในที่โล่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมในการลดมลพิษทางอากาศของครัวเรือนที่มีการเผาขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ดังนี้

สภาพสังคมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี มีสภาพกึ่งเมืองกึ่งชนบท ปัจจุบันมีการขยายตัวของชุมชนอันเนื่องมาจากการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น มีการกระตุ้นเศรษฐกิจจากภาครัฐบาล ทำให้ภาคธุรกิจเกิดการขยายตัว รวมทั้งมีการส่งเสริมนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทำให้การดำเนินชีวิตของประชาชนต้องเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งเคยประกอบอาชีพหลักในการทำเกษตรกรรม สามารถใช้ชีวิตอยู่กับบ้าน สวน ไร่นา ไม่ต้องเร่งรีบ ปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่หันไปประกอบอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้างบริษัท ทำให้การประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักอย่างเดียวลดลง ต้องแข่งขันกับเวลาเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจของครอบครัวให้มั่นคง อาจมีเวลาจัดการบริหารงานในครัวเรือนน้อยลง ขณะเดียวกันมีการอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น และทำให้เกิดปัญหาการจัดการขยะในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นตามมา กอรปทั้งไม่มีการจัดการขยะมูลฝอยจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนต้องพึ่งพาตนเองด้วยการเผาขยะมูลฝอยในที่โล่ง อันรวมไปถึงการเผาใบไม้ กิ่งไม้ วัชพืช หญ้า ซึ่งเป็นสาเหตุก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเผาไหม้ประเภทอื่นในท้องถิ่น และบริเวณใกล้เคียงรวมอยู่ด้วย เช่น จากโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานเครื่องปั้นดินเผา รวมทั้งการเผาไหม้เชื้อเพลิงในการขับเคลื่อนรถยนต์บนท้องถนน

5.2.1 พฤติกรรมในการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสารภีมีพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือนอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยมีพฤติกรรมตามวิธีปฏิบัติในการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือนของกรมอนามัย (อ้างแล้ว, 2545) ด้วยการไม่เผาขยะที่เป็นสารอันตราย ที่ก่อให้เกิดสารพิษ และก๊าซพิษ หลีกเลี่ยงการเผาโดยลดปริมาณขยะที่จะนำไปเผาให้น้อยลง มีการคัดแยกประเภทขยะก่อนการเผา นำของที่ซารุดมาซ่อมแซมแล้วใช้ใหม่ นำวัสดุใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ซ้ำอีก หมุนเวียนวัสดุใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ โดยผ่านการแปรรูป กำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีอื่น เช่น การทำปุ๋ยหมัก และการเผาขยะในช่วงเวลาสภาวะอากาศที่เหมาะสม ไม่เผาขยะมูลฝอยในเวลาากลางคืน หรือช่วงสภาวะอากาศเย็น เพราะมีโอกาสที่ควันไฟจะลอยตัวใกล้พื้นดิน จะทำให้ได้รับมลพิษตกค้างมากกว่าภาวะปกติ ไม่เผาขยะมูลฝอยในขณะที่ลมพัดแรง เพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายของเขม่า วัสดุติดไฟ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีพฤติกรรมไม่เผาขยะอันตรายเหมาะสมมากที่สุด ไม่เผาขยะมูลฝอยในช่วงเวลากลางวัน เผาขยะมูลฝอยในเวลากลางวัน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มึระดับการปฏิบัติที่เหมาะสมมาก อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน และตระหนักถึงอันตรายที่มีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม แต่มีพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยใน

ครัวเรือนด้วยการเผาในที่โล่งซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด เพราะไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากต้องกำจัดขยะมูลฝอยด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีที่ได้ผลที่สุด และนำขยะมูลฝอยมาทำเป็นปุ๋ยหมักในระดับพฤติกรรมปฏิบัติเหมาะสมน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะเป็นวิธีที่ยุ่งยากเสียเวลา ขาดความรู้ความเข้าใจ หรือไม่ได้ใช้ประโยชน์จากปุ๋ยหมัก

จากการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีพฤติกรรมในการแยกประเภทมูลฝอยก่อนทำการเผาอยู่ในระดับการปฏิบัติเหมาะสมมาก ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะนำไปเผาให้น้อยลง โดยคัดแยกขยะบางประเภท นำกลับมาใช้ซ้ำ หรือซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นการลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือน และการนำขยะมูลฝอยบางประเภทไปขายให้แก่ผู้รับซื้อของเก่า เพื่อนำไปแปรรูปและนำกลับมาใช้ใหม่ ผู้รับซื้อของเก่าตามบ้านมีบทบาทและมีความสำคัญในการคัดแยกขยะมูลฝอยเป็นอย่างมาก ส่งผลให้หัวหน้าครัวเรือนได้รับความสะดวก มีผลต่อพฤติกรรมลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยทำให้ลดค่าใช้จ่ายและเสริมสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

5.2.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมในการลดมลพิษทางอากาศของครัวเรือนที่มีการเผาขยะมูลฝอยระหว่างครัวเรือนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน

1) เปรียบเทียบพฤติกรรมลดมลพิษทางอากาศของครัวเรือนที่มีการเผาขยะมูลฝอยที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก และหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือนแตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของแคลทริยา ทองสอดแสง (อ้างแล้ว, 2545) พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมลภาวะทางอากาศของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับฟ้าในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน "ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันมลภาวะทางอากาศ ทำนองเดียวกัน สุเจริญ บุญญาลงกรณ์ (อ้างแล้ว, 2545) ศึกษาพบว่าผู้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับมลภาวะทางอากาศเท่ากัน มีพฤติกรรมการป้องกันมลภาวะทางอากาศที่ต้นเหตุไม่แตกต่างกัน แต่มีพฤติกรรมการป้องกันที่ปลายเหตุแตกต่างกัน

การกำจัดขยะมูลฝอยโดยการเผาในที่โล่งเป็นเรื่องใกล้ตัว ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ นับเป็นประสบการณ์โดยตรงของบุคคล ซึ่ง บลูม (อ้างใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526) กล่าวว่า มนุษย์จะเกิดการเรียนรู้เนื่องมาจากประสบการณ์ ผลการเรียนรู้ทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ เช่นเดียวกับหัวหน้าครัวเรือนที่มีประสบการณ์การเผาขยะมูลฝอยในที่โล่งโดยตรงเป็นประจำ ทำให้

เกิดความสนใจใฝ่ใจที่จะเรียนรู้เพื่อให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในระดับมาก มีพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ จากการเผาขยะมูลฝอยในระดับปานกลาง ยกเว้นหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในระดับน้อย มีพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในระดับปานกลางและมาก อธิบายได้ว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยมากอาจมีพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยที่มีระดับที่ไม่ปฏิบัติ หรือปฏิบัติเหมาะสมน้อยกว่าผู้ที่มีระดับความรู้ความเข้าใจน้อยกว่าก็ได้ เนื่องจากต้องใช้เวลาไปประกอบอาชีพนอกบ้านและความรู้ที่ได้รับอาจมาจากการรับรู้ข่าวสารในระหว่างการทำงานนอกบ้าน ซึ่งไม่มีการประชาสัมพันธ์ในท้องถิ่นของตน เช่น เขตอำเภอสารภี เป็นแอ่งที่ราบลุ่ม อากาศถ่ายเทไม่สะดวก จึงเป็นแหล่งสะสมอากาศสกปรกได้นานและมาก เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งห้ามเผาขยะได้ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสามารถลงโทษทางกฎหมายได้ เป็นต้น การทำงานแข่งกับเวลาตามสภาพกิ่งเมืองกิ่งชนบทที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความถี่ในการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยน้อยกว่าหัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนที่ไม่ได้ออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ซึ่งมีโอกาสรับรู้ข่าวสารดังกล่าวดังกล่าวน้อยกว่า ทำให้มีความรู้ความเข้าใจน้อยกว่า แต่มีการกระทำตามแบบอย่างด้วยวิธีที่ถูกต้อง และเกิดทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติ การมีเวลาในการปฏิบัติลดมลพิษทางอากาศที่มากกว่า เช่น มีเวลาคัดแยกขยะก่อนการเผา นำวัสดุใช้แล้วมาใช้ซ้ำ หรือใช้ใหม่ หรือนำไปขายให้แก่ผู้รับซื้อของเก่าที่มาให้บริการถึงบ้าน เผาขยะมูลฝอยในช่วงเวลากลางวันที่เหมาะสม ไม่ทำให้สารปนเปื้อนตกค้างในอากาศ ย่อมส่งผลให้ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจน้อยกว่า สามารถมีพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศได้เหมาะสมกว่า สอดคล้องกับพัฒนา สุจำนงค์ (2522) กล่าวถึงองค์ประกอบของพฤติกรรม ได้แก่ กลุ่มสังคม แบบอย่างของบุคคล ทัศนคติ ฯลฯ ทำให้บุคคลที่มีความรู้ไม่มากนัก แต่มีทัศนคติที่ดี และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีวิธีการปฏิบัติในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องจะทำให้บุคคลทำตามแบบอย่างได้เหมือนกัน

2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศของครัวเรือนที่มีการเผาขยะมูลฝอยที่มีความตระหนักต่อปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีความตระหนักต่อปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในระดับมาก และความตระหนักต่อปัญหามลพิษทางอากาศ จากการเผาขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจาก

การเผาขยะมูลฝอย เนื่องจากความตระหนักในสิ่งแวดล้อมเป็นจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม ครั้งใดที่เกิดปัญหาหรือพบเห็นเรื่องราวที่เรามีความรู้ ก็จะดึงจิตใต้สำนึกทำให้มองเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ความสำนึกที่ฝังลึกและถูกต้องนั้นจะไม่เปลี่ยนแปลง มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เรื่องสิ่งแวดล้อม รู้ว่า สิ่งใดผิด สิ่งใดถูก สิ่งใดดี ไม่ดี สิ่งใดก่อให้เกิดประโยชน์ สิ่งใดก่อให้เกิดโทษ และสิ่งใดก่อให้เกิดผลดี ผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมมีความรักและห่วงหาพันมีความวิตกกังวลใจ และกังวลถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้น การปฏิบัติอย่างจริงจังเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของความตระหนัก (เกษม จันทร์แก้ว, 2525) ดังนั้นหัวหน้าครัวเรือนที่มีความตระหนักแตกต่างกันย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชมพูนุช รินทร์ศรี (2542) พบว่า ความตระหนักเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางอากาศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศ และสอดคล้องกับการศึกษาของชูศักดิ์ วิทยภัค (อ้างแล้ว, 2537) พบว่า ความตระหนักมีผลต่อพฤติกรรมและความร่วมมือของประชาชนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับผลการศึกษาของร่วมศักดิ์ ยะใหม่ วงศ์ ที่พบว่า ความตระหนักในปัญหาขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกกับการจัดการขยะมูลฝอยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยจังหวัดน่าน และงานวิจัยของณัฐฉัตรชชา ภูโต (2538) ที่พบว่า ความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของข้าราชการตำรวจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจที่จะปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

3) เปรียบเทียบพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศของครัวเรือนที่มีการเผาขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพการได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือนน้อย และหัวหน้าครัวเรือนที่มีประสิทธิภาพการได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพรเพ็ญ พรหมมาส (อ้างแล้ว, 2540) พบว่าประชาชนซึ่งได้รับผลกระทบในพื้นที่ตำบลสบป่าด อำเภอมะแมะ จังหวัดลำปาง มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพที่มีสาเหตุจากมลภาวะทางอากาศของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ อยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการป้องกันอันตรายจากมลภาวะในระดับดี อาจเป็นเพราะมีความสนใจต่อปัญหาสุขภาพจากมลภาวะทางอากาศที่ตนได้รับ เนื่องจากทุกคนเคยเจ็บป่วยจากสาเหตุมลภาวะทางอากาศมาแล้ว การเผาขยะมูลฝอยในที่โล่งทำให้เกิดมลพิษทางอากาศอันได้แก่ ฝุ่นละออง ควัน เถ้า สารพิษ และก๊าซพิษ อันมีผลกระทบต่อสุขภาพ สร้างความเดือดร้อนรำคาญ เสี่ยงต่อการเกิดเพลิงไหม้ และอุบัติเหตุการจลาจลที่เกิดจากควันไฟที่มีผลต่อทัศนวิสัยในการ

ขับขีรถบนท้องถนน ทำให้เมืองลดความน่าอยู่น่าท่องเที่ยว การที่ประชาชนต้องพึ่งพาตนเองในการกำจัดขยะมูลฝอย ด้วยการเผาในที่โล่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้จึงทำให้ได้รับผลกระทบดังกล่าวจากการกระทำของตนเอง หรือเพื่อนบ้านใกล้เคียงทั้งทางตรงและทางอ้อม หากหน่วยงานที่รับผิดชอบมีการประชาสัมพันธ์ ณรงค์ ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอย ตลอดจนผลกระทบในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีจิตสำนึกและตระหนักถึงปัญหามลพิษ รวมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติกรลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอย รวมทั้งข้อเสนอแนะการป้องกันสุขภาพเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายจากมลพิษทางอากาศ ตามวิธีปฏิบัติของกรมอนามัย (อ้างแล้ว, 2545) เช่น ไม่เผาขยะอันตราย แยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนการเผา เพื่อลดปริมาณขยะที่ต้องเผาให้น้อยลง โดยนำขยะมูลฝอยบางประเภทไปใช้ประโยชน์ เผาขยะมูลฝอยในช่วงเวลาที่เหมาะสม จะทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมลดมลพิษทางอากาศอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่จะให้ประชาชนเรียนรู้จากประสบการณ์เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอย ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวอย่างแท้จริง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดมลพิษทางอากาศของครัวเรือนที่มีการเผาขยะมูลฝอย

ในการศึกษา พฤติกรรมในการลดมลพิษทางอากาศของครัวเรือนที่มีการเผาขยะมูลฝอยในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากข้อมูลของการศึกษาพบว่า หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ยังไม่มีการให้บริการ ทำให้ประชาชนต้องพึ่งพาตนเองในการกำจัดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือน โดยวิธีการเผาในที่โล่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งสร้างผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบควรเร่งดำเนินการให้บริการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยให้ครอบคลุมและสม่ำเสมอ และควรปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะมูลฝอยและแสวงหาทางเลือกอื่น ๆ ที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการ เช่น ฝึกอบรมให้ความรู้แนะนำสาธิตการทำปุ๋ยหมัก เพื่อให้ขยะมูลฝอยถูกนำมาใช้ประโยชน์ได้

2. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบควรมีการรณรงค์อย่างจริงจังและครอบคลุมทุกพื้นที่ให้เกิดความร่วมมือของประชาชนในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดและหลักการ 4 Rs

ได้แก่ Reuse, Reduce, Repair และ Recycle เพื่อให้เกิดการลดการใช้และลดปริมาณขยะมูลฝอย พร้อมกับการแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง หรือก่อนเผาให้เหลือปริมาณขยะที่ต้องเผาน้อยลง โดยเฉพาะขยะพลาสติกประเภทต่าง ๆ และขยะอันตราย ซึ่งยากต่อการจัดการหรือทำลายอีกทั้งสิ้นเปลืองงบประมาณในการทำलयสูง และก่อให้เกิดสารพิษ ก๊าซพิษที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก จากข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าพบว่า หัวหน้าครัวเรือนต่าง ๆ มีพฤติกรรมการปฏิบัติในเรื่องนี้เหมาะสมอยู่แล้วและเป็นไปในทิศทางที่ดี ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบควรดำเนินการรณรงค์หรือขอความร่วมมืออย่างจริงจัง เพื่อนำไปสู่การจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ

3. หากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ยังไม่สามารถให้บริการในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ควรสนับสนุนให้องค์กรเอกชนเข้ามาดำเนินการ โดยใช้หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และหากยังไม่สามารถดำเนินการได้ควรมีการประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอย ตลอดจนผลกระทบในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีจิตสำนึกและตระหนักถึงปัญหามลพิษ รวมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติลดมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอย รวมทั้งขอแนะนำการป้องกันสุขภาพเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายจากมลพิษทางอากาศตามวิธีปฏิบัติของกรมอนามัย (2545) เช่น ไม่เผาขยะอันตราย แยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนการเผา เพื่อลดปริมาณขยะที่ต้องเผาให้น้อยลง โดยนำขยะมูลฝอยบางประเภทไปใช้ประโยชน์ เผาขยะมูลฝอยในช่วงเวลาที่เหมาะสม จะทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมการลดมลพิษทางอากาศอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่จะให้ประชาชนเรียนรู้จากประสบการณ์เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาขยะมูลฝอย ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวอย่างแท้จริง

4. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบควรประสานงานกับโรงเรียนในท้องถิ่นให้เยาวชนในพื้นที่ได้เข้าร่วมจัดการแก้ไขปัญหาขยะ เช่น โครงการธนาคารขยะ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและความตระหนักต่อปัญหาที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของเยาวชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้โครงการต่าง ๆ เกิดประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้อีกทางหนึ่ง

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาครั้งแรก ทำให้การศึกษายังขาดความละเอียดของข้อมูลอาจไม่ครอบคลุมกลุ่มปัญหาทั้งหมด และยังมีข้อบกพร่องบางอย่างที่ทำให้ผลการศึกษายังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ ซึ่งอาจเป็นเพราะเครื่องมือยังมีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร หรือขาดความชำนาญในการเก็บข้อมูลในการสังเกตการณ์ หรือมีอุปสรรคบางประการ เช่น ขณะเก็บรวบรวมข้อมูลไม่พบหัวหน้าครัวเรือนที่มีบทบาทในการเผาขยะมูลฝอยในครัวเรือน ทำให้ได้ข้อมูลไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เนื่องจากตัวแทนของครัวเรือนให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาหวังว่าการศึกษารั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะใช้ในการศึกษารั้งต่อไป ซึ่งผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาพฤติกรรมกรรมการลดมลพิษทางอากาศของครัวเรือน ที่มีการเผาขยะมูลฝอยของทุกหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสารภี เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกับการศึกษาในครั้งนี้นำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังของชุมชนต่อไป
2. ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ และขอบเขตของเนื้อหาให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศของชุมชนได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ